ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“
СЕЛО РАКЕВО, ОБЩИНА КРИВОДОЛ, ОБЛАСТ ВРАЦА
e-mail: info-602086@edu.mon.bg, тел:0877161268

Утвърдил: .....

Илиана Георгиева

Директор на ОУ „ Васил Левски“

УЧЕБНА ПРОГРАМА

ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
ЗА IV КЛАС В ИЗБИРАЕМИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ

(РАЗШИРЕНА ПОДГОТОВКА)

учебна 2024 – 2025 год.

34 седмици Х 1 час = 34 часа

Изготвил:.....

/Глория Генадиева – учител начален етап/

I. КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма за избираемите учебни часове по български език и литература в 4. клас отразява комплексността на учебния предмет и обхваща цялостната подготовка за постигане на очакваните резултати от обучението. Темите, свързани с обучението по български език, съответстват на заложената в учебната програма концепция за комуникативноречевата ориентация на езиковото обучение. Знанията за езика са разпределени в следните раздели: „Звуковете и букви“; „Думите в речта“; „Изреченията в българския език“; „Членуване на думите“ и „Части на речта“. В края на всеки раздел има преговорен урок, свързан с новите знания и умения по темата, които са усвоени в четвърти клас.

Учебната програма за избираемите учебни часове се изгражда така, че на преден план е овладяването на книжовните норми на българския език и заедно с това се усъвършенстват уменията за четене, възприемане и интерпретация на кратки по обем и достъпни по съдържание художествени произведения, както и усъвършенстването на комуникативноречевите умения за създаване на собствен текст. Чрез тази програма се поставя акцент върху разширяване на уменията на учениците за:

– правилно писане на меки и твърди съгласни;
– образуване и правопис на сложни думи;
– употребата на синонимите и антонимите;
– разпознаване на подлога и сказуемото като части на изречението;
– разграничаване на простите изречения в състава на сложното по броя на сказуемите;
– разграничаване съюзно и безсъюзно свързване на прости изречения в сложно;
– откриване, съставяне и употреба на различни по цел на изказване изречения;
– правилно писане на пунктуационните знаци в изреченията и в края им;
– правилно членуване на думите;
– определяне времето на глагола (сегашно, бъдеще, минало);
– употреба и правопис на частите на речта;

Целите на обучение по български език и литература в избираемите учебни часове са насочени към:

- разширяване в практически план на знанията за езиковите и речевите единици;
- задълбочаване на емпирично равнище на знанията за някои правоговорни, правописни и пунктуационни норми;
- усъвършенстване на уменията за четене, възприемане и интерпретация на кратки по обем и достъпни по съдържание художествени произведения;
- развиване на уменията за създаване на текст.

Обучението по български език и литература (избираеми учебни часове) се осъществява в рамките на 1 час седмично, 34 часа годишно. Учебното съдържание е отразено в примерното годишно разпределение.

Методически насоки - Урокът по български език и литература в избираемите учебни часове се отличава със специфична структура. Целта му е насочена към обобщение и интегриране на знанията и компетентностите. Ето защо той се изгражда на основата на следните примерни компоненти:

- Актуализация на опорни знания и умения;
- Пренос на уменията в нов контекст;
- Самостоятелно решаване на езикови и речеви задачи;
- Създаване на вътрешнопредметни връзки;
- Обобщение и интерпретация;
- Задаване на домашна работа (по преценка на учителя).

Учебното съдържание за избираемите учебни часове е представено в учебно помагало за избираеми учебни часове по български език и литература за 4. клас. Урочните единици са представени на разтвор. Учебното помагало съдържа приложение, в което са включени примерни текстове за диктовка. Те, както и цялото учебно съдържание, е добре да се използват диференцирано, според възможностите на учениците. По този начин се стимулира дейността на всяко дете чрез мотивация за успешна учебна дейност.

II. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

Области на компетентност	Знания, умения, отношения
Езикови компетентности	• Образува сложни думи. • Разпознава числителните имена като части на речта. • Определя време на глагола. • Разпознава в речта думи с противоположно значение. • Разпознава подлога и сказуемото като части на изречението. • Разграничава простите изречения в състава на сложното. • Разграничава съюзно и безсъюзно свързване на простите изречения в сложното.
Комуникативноречева компетентност	• Преразказва сбито съдържанието на чужд художествен повествователен текст. • Съчинява текст в отговор на въпрос по съдържанието на художествено произведение. • Редактира свой и чужд текст.
Литературни компетентности	• Открива диалог и монолог в художествен текст. • Познава легендата като фолклорен и литературен вид. • Свързва постъпките на героите с мотивите за поведението им. • Аргументира отговора си на въпрос, свързан със съдържанието на художествен текст. • Изразява емоционално-оценъчно отношение към герои в произведението.

III. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Глобални теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението
Изговор и правопис на звукове и думи в българския език	• Разграничава твърди и меки съгласни звукове. • Познава начини за отбелязване на меки съгласни звукове. • Изговаря книжовно меки съгласни. • Изговаря книжовно думите без ударение. • Пише отделно думите без свое ударение (кратки местоименни форми, частици, предлози, съюзи).
Словообразуване	• Познава сложните думи като образувани от два корена. • Образува сложни думи по различни начини. • Използва правилно сложни думи в речта си. • Пише правилно сложни думи.
Думи с противоположно значение	• Познава антонимите като думи с противоположно значение. • Определя значението на антонимите в езиковия контекст. • Разпознава антонимни отношения между думи. • Разграничава синоними от антоними. • Употребява уместно в речта си антоними. • Прави справка за речниковото значение на думи в тълковен речник (включително и електронен).
Изреченията по състав	• Разпознава подлога като главна част на изречението. • Разпознава сказуемото като основа на изречението. • Познава простото изречение като вид изречение по състав. • Разграничава просто от сложно изречение. • Ориентира се за простото изречение в състава на сложно по броя на сказуемите. • Преобразува простите изречения в сложни и обратно. • Отделя със запетая простите изречения в състава на сложното изречение. • Използва различни словоредни варианти в зависимост от целта на изказването.

Части на речта	• Разпознава пълен и кратък член на съществителното име от м. р., ед. ч. чрез проверка с личното местоимение той. • Разграничава правилно глаголите в първо, второ и трето лице, единствено и множествено число. • Прави разлика между изговора и правописа на окончанията -а, -ат, -я, -ят на глаголите за сегашно време. • Определя сегашно, бъдеще и минало време на глагола. • Употребява правилно формите на глаголите с окончание -а, -я или -м в първо лице единствено число. • Открива примери за съвместната употреба на различните глаголни времена – сегашно, минало, бъдеще. • Употребява правилно сегашно, бъдеще и минало време на глагола. • Познава числителното име като част на речта. • Разпознава видовете числителни имена - бройни и редни. • Пише правилно числителните имена. • Употребява правилно частите на речта.
Текст и общуване	• Прави изказване по зададена тема, като се ориентира в комуникативно-речевата ситуация. • Прави устен преразказ на текст, като предава накратко и последователно съдържанието му. • Разказва устно по картина от художник. • Отговаря писмено на поставен въпрос към художествен или нехудожествен текст като посочва аргументи от текста. • Съчинява текст по аналогия и по словесна опора (две думи). • Разпознава графически пряка от непряка реч. • Преобразува пряка в непряка реч. • Прилага различни начини за поправка (редактиране) на текст – чрез заместване, добавяне, съкращаване, разместване. • Употребява правилно букви и цифри при писане на кратки електронни съобщения и писма.

IV. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ИЗБИРАЕМИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

За затвърдяване на новите знания и обобщение	94%
За диагностика	6%

V. СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА В ИЗБИРАЕМИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА РАЗШИРЕНА ПОДГОТОВКА

В IV клас оценяването се извършва текущо и в края на учебната година. Проследяването на напредъка на всеки ученик се основава на писмени и устни форми на проверка, които се прилагат в съответствие с концепцията за формиращото оценяване, изразяваща се в прилагането на следните техники: работа върху грешката – създава се възможност за следене и навременно коригиране работата на ученика, без да се натрупват и затвърдяват грешки, в т. ч. системна проверка на тетрадките на учениците; поощрението – подпомага формирането на самооценка и насочва вниманието на ученика към реални ползи от положените усилия; работа в група – осигурява възможност за оценка и самооценка. В резултат на текущите проверки на знанията и уменията на учениците се поставят оценки с количествен и качествен показател.

VI. ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Примерни дейности и междупредметни връзки
Компетентности в областта на българския език	✓ съставяне на прости и сложни изречения по схеми; ✓ разграничаване на сложно от просто изречение чрез посочване на глаголите в тях; ✓ участие в дидактически игри за откриване мекостта на съгласните с буквите ю, я след съгласен звук и с буквата ь в съчетание с о; ✓ прилагане на начини за проверка на правописа на думи с -ър , -ръ; -ъл, -лъ; -стн,- здн, -ств. " откриване на числителни имена в различни по вид и жанр текстове; ✓ търсене на думи в тълковен речник, включително и в електронен вид;. ✓ съпоставяне на думи и изрази с противоположно значение; ✓ свързване на простите изречения в състава на сложното безсъюзно или чрез съюзни връзки и, но, че и др. ✓ изпълняване на упражнения за съвместна употреба на глаголни времена (сегашно, минало и бъдеще); ✓ използване на езикови и неезикови средства в комуникативна ситуация; ✓ задаване на въпроси по съдържанието на изучаваното литературно или фолклорно произведение; ✓ коментиране на въпроси, свързани със съдържанието на художествения текст.

Умения за общуване на чужди езици	✓ съпоставяне на български и чужди думи и изрази; ✓ прилагане на знанията за части на речта от български език в обучението по чужд език.
Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и технологии	✓ разграничаване на единствено и множествено число на имената и глаголите; ✓ съпоставяне на числително бройно и числително редно име; ✓ извличане на информация от езикови и неезикови текстове.
Дигитална компетентност	✓ използване на тълковен електронен речник; ✓ използване на електронни средства за комуникация при създаването на SMS, поздравителни картички, писма; ✓ прилагане на правилата за речева учтивост в интернет общуването.
Умения за учене	✓ посочване на варианти за заглавие на текста съобразно темата; ✓ използване на различни стратегии за извличане на информация от художествен и научнопопулярен текст; ✓ преразказване на легенда; ✓ правене на съпоставка на художествен и нехудожествен текст, на диалог и монолог; ✓ извършване на съпоставка на две или повече литературни и/или фолклорни произведения; ✓ отговаряне писмено на въпрос; ✓ изразяване на емоционално-оценъчно отношение към героите в литературно и фолклорно произведение; ✓ четене на откъси от литературни и фолклорни произведения; ✓ откриване мотивите за поведение на героите в литературно и фолклорно произведение;
Социални и граждански компетентности	✓ участие в общуването с различни комуникативни роли; ✓ участие в обсъждане на текстове - преразкази, съчинения; ✓ мотивирано изказване за чужд ученически текст.
Инициативност и предприемчивост	✓ участие в извънкласна работа по проекти; ✓ самостоятелен избор на литературни произведения от даден автор; ✓ изразяване на предпочитания към автори и заглавия на литературни произведения; ✓ предлагане на идеи за представяне на книга.
Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество	✓ изготвяне и оформяне на табла, изложби, училищен вестник; ✓ сценично представяне на изучавани произведения; ✓ представяне на лично творчество.
Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт	✓ съчиняване на текстове на екологични теми по предложена словесна опора или картина; ✓ създаване на кратки текстове, свързани със здравословния начин на живот.